

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Життя 1. прим. в таборі 3 ф.)
„ „ „ „ поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
„ „ „ „ поза таб. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
„ „ „ „ поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й НЕ ПЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 50. (97).

Неділя, 22. липня 1917.

Рік III.

Редакція „Громадської Думки“ цими днями одержала кілька чисел київської щоденної часописі „РОБІТНИЧА ГАЗЕТА“,— центральний орган Української Соціально-Демократичної Робітничої Партії, під редакцією В. Винниченка. Подаємо поки що цікавий матеріал з ч. 52. „Робітничої Газети“ з дня 4. (17). червня (юня) 1917. р. Цей матеріал для нас ще не так запізний, бо докладні вісті з України ми все одержуємо з запізненням приблизно на місяць. Тільки тепер з перших джерел можемо бачити настрої українського руху й ті умови й причини, які провадять його до цілковитого самостійництва, про що доносять останні вісті.

Поміщуємо в цілому вступну статтю „Робітничої Газети“ з протестом на відмовне становище Московщини проти України, при чому зберігаємо правопис київських часописей:

Київ, 4 червня 1917 р.

Їх відповідь. На домагання українського народу, виложені центральному правительству делегацією Центральної Української Ради, одержана відповідь.

За старих часів всі відомості про відношення царського правительства до українського руху, про нові знущання над нами, про нові утиски, з'являлись насамперед в „Кієвлянина“. Це саме повторилось і тепер. Перші звістки про відповідь правительства, не царського, а Тимчасового, демократичного, ми одержали з „Кієвлянина“.

Коли раніше ми одержували звістки про становище правительства в українській справі, ми завжди знали, яке це має бути становище. Ми знали, що нам скажуть, що ні нас ні нашої мови не було, нема і не може бути, що наші домагання то є лише вигадки купки інтелігенції, непотрібні, шкідливі, ворожі для „єдиної неделимої Росії“.

Те саме повторилось і тепер. Правительство Керенського і Львова дало ту саму відповідь, яку могли би ми одержати од правительства Протопопова і Штурмера. Ту саму відповідь, тією самою мовою, в тих самих виразах. Видання акту про визнання принципу автономії України, здійснення реформ, вказаних Центральною Радою, признано „несвоєчасним“. Ці справи, мовляв, має розрішити Установче Зібрання. Автономія України це є „расчлененіє“ Росії, якого правительство допустить не може. У правительства нема певности, що та група людности „юга Росії“, яка себе називає українцями, дійсно висловлює волю всієї людности. Правительство буде „всемерно протидіювати“ всім спробам розрішити українську справу до Установчого Зібрання.

Чули ми не раз мову царських міністрів, чуємо зараз мову міністрів Тимчасового Демократичного уряду.

Всі старі заборони, всі старі утиски, всі давні перешкоди не могли задіяти українського народу—не задіють і не спинять переможного руху народних мас і цей новий злочин, заподіяний нам російським центральним правительством, не царським, а демократичним тимчасовим.

Український народ далі буде провадити свою організацію, буде здійснювати ті права, які надані йому загально-російською революцією,— йдучи по раз обраному їм шляхові до вільної України. Спокійно, твердо і уповнено буде йти він тим шляхом, який він обрав, яким він тільки й може йти, коли хоче бути вільним і економічно і національно. І злочин, заподіяний йому зараз, почуття глуму й образи не примусять його зійти з обраного ним шляху організації і творення народньої влади на небезпечні манівці.

Він утворить таку організацію, таку силу, що її побачать, її почувуть і зрозуміють навіть міністри центрального російського тимчасового правительства. Це буде, не зважаючи на обіцяне нам „всемерное протидіюваніє“ демократичного правительства, бо нема в світі тої сили, що могла би спинити народні маси в їх переможнім ході до вільного життя.

Хотілося би нам лише мати відповіді на таке запитання: чи думали панове міністри демократично-революційного російського правительства про інтереси революції в Росії, коли вони складали свою відповідь нам? Адже ж мусіло бути для них ясним, що український народ зараз не думав про розбиття революційних сил, що не відкидав він Загально-російського Установчого Зібрання, що уважав він справу революції однаково дорогою для всіх народів Росії. Чи думали вони про інтереси революції, коли дозволяють собі говорити про „всемерное протидіюваніє“ українському народові, коли хотять творять новий лад,

нове життя в Росії без українського народу, коли революційна творчість українського народу визнається непотрібною і зайвою? Чи думали панове міністри про те, до чого це може призвести не Україну, але Росію, інтереси якої вони оберігають?

Подаємо далі децю з докладного звідомлення „Робітничої Газети“ про „Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві“:

Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві.

П'ятий день.

Збори одчиняє т. Христюк.

Позаяк редакційна комісія ще не закінчила своєї роботи, що до складовання резолюцій по земельному питанню, з'їзд переходить до слухання привітань.

Першим говорить Шеремет (народний учитель): Старий уряд боявся світу як вогню, навіть більше, бо вогонь можна ще погасити водою, а світ, знання, науку вже не погасити нічим. В темноті уряд царський міг вільно робити своє погане діло, а при світлі всеж мусів би трохи соромитись того.

І от люде, які несли на село той маненький світ, які давали йому хоч яка небудь науку—народні учителі були забрані майже всі до війська. Це було зроблено незпроста.

Незпроста лишили по городах тих учителів, які вчили панських дітей, а забрали тільки мужицьких учителів. Це було зроблено так, бо боявся старий, нікчемний уряд, що народні учителі помішають йому провадити цю велику бойню.

Але помилявся він! Народні учителі зробили своє діло у війську—разом з другими підготовлювали Велику Революцію.

Одже вітаю вас, дорогі брати, від імени тих учителів, які мерали разом з нашими дітьми в так званих народніх—без вікон і печі—школах і які останню зиму мерали в окопах на фронті.

Вітаємо вас і разом жаліємо, що в цей великий час ми не можемо допомогти вам творити міцну організацію—селянську спілку.

Другим вітає з'їзд о. Погорілко від імени першого українського епархіального з'їзду, що відбувся півтора місяці тому назад.

Рідко доводилося вам, брати, від батьюшки чути про соціалізм, а коли що й чула, то побільшости в неправдивому освітленню.

Ще перші християне утворили гурток, з якого вийшли ті гасла, що написані тепер на революційних знаменах: рівність, воля, любов і братерство.

Повалений старий уряд всіма силами протидіював ширенню цих гасел серед народніх мас.

Він навіть саме слово „соціалізм“ оголосив чимсь ганебним, а соціалістів—цих справжніх оборонців трудящого люду—звелено було лічити ворогами Росії, корогами християнства.

Неправда це. Соціалізм в своїх змаганнях утворити правду на землі дуже близько підходить до нашої віри.

Лякали нас ще словом „революціонер“; казали, що це ті, що йдуть проти закону зі зброєю в руках.

А хіба вони—представники старого ладу—не йшли проти закону Божого, вішаючи (катуючи) тисячами ні в чому невинних людей?

Революція вернула нам закон Божий. Революція знищила смертну кару. Слава Революції!

Революція є спосіб удосконалення душі нашої.

Хіба віра наша не наказує нам творити революцію проти всяких поганих звичок?

Правда Божа мусить бути одна на небі і на землі. Але на землі взяла верх неправда, взяла верх з того часу, як з'явилась приватна власність на землю.

Цю думку о. Погорілко розвиває ще кілька часу, а потім переходить до значіння і ролі в ділі відродження духовних сил народу рідної мови.

Між иншим в справі російських газет на Україні З'їздом принята така резолюція:

„Перший Всеукраїнський З'їзд, обміркувавши питання про відношення російських газет на Україні до української справи і принавши на увагу, що здебільшого газети ці неправдиво освітлюють український рух, а де які, як київська газета „Кієвлянина“, день у день ведуть всякими нечесними способами боротьбу з українським рухом—постановив:

1) селяне не повинні виписувати і читати київської чорносетеної газети „Кієвлянина“;

2) иншим же газетам, які неправдиво освітлюють домагання і потреби українського народу, З'їзд ставити це на увагу і сподівається, що російська преса на Україні далі буде правдиво освітлювати український рух.“

Після обговорення різних справ З'їзд переходить до слухання докла-

